

До спеціалізованої вченої ради Д 26.007.05

Національної академії внутрішніх справ

ДП-680, м. Київ, пл. Солом'янська, 1

В І Д Г У К

**офіційного опонента на дисертацію дисертації Бігунець Ірини
Миколаївни на тему: «Повноваження захисника на досудовому
розслідуванні», підготовленої на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та
криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність**

Ступінь актуальності обраної теми дослідження

Офіційним опонентом вивчені наукові публікації, автореферат та рукопис дисертації Бігунець І.М., що дає підстави стверджувати: наукове дослідження присвячене актуальній темі, яка має теоретичне і практичне значення, сприяє розвитку науки кримінального процесу та криміналістики.

Автором обґрунтовано, щона шляху розбудови та зміцнення правової, демократичної держави, удосконалення гарантій для осіб, які залучені до сфери кримінального судочинства необхідним є створення і розвиток дієвих механізмів захисту прав таких осіб. Окремі порушення, пов'язані з участю захисника на досудовому розслідуванні, полягають у відсутності законодавчого закріплення окремих його повноважень, «нерівності» статусу захисника поряд із іншими учасниками кримінального провадження, створенні перешкод стосовно реалізації процесуальних прав, що пов'язані з наданням належної правової допомоги.

Основними недоліками, які стосуються участі захисника у кримінальному провадженні на стадії досудового розслідування дисертант слушно визначає відсутність законодавчого закріплення окремих повноважень захисника, та пов'язані з цим проблеми їх реалізації щодо проведення експертизи, допиту підозрюваного за допомогою відеоконференції, здійснення процесуальних дій в межах міжнародного

співробітництва, оскарження ухвали слідчого судді щодо застосування запобіжного заходу, провизнання, відмову у визнанні затримання незаконним тощо.

Вказані обставини спонукали із сучасних позицій на базі КПК України та Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» розкрити зміст та особливості діяльності захисника у кримінальному провадженні. Тому одержані автором в результаті дослідження висновки та висловлені в роботі рекомендації мають важливе значення для вдосконалення чинного Кримінального процесуального кодексу України та підвищення ефективності участі захисника на стадії досудового розслідування у кримінальному провадженні.

У зв'язку з цим тема дисертаційної роботи І.М. Бігунець є актуальною і своєчасною, відповідає вимогам сьогодення.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані в дисертації, відповідають вимогам до такого виду досліджень. Високий рівень обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх вірогідність забезпечені:

- професійним вирішенням автором низки наукових завдань, що сприяло б реалізації поставленої мети дослідження, та адекватністю структурно-логічної схеми дослідження визначеній меті: кожен наступний розділ чи підрозділ органічно пов'язаний з попереднім і доповнює його;
- використанням широкої джерельної бази за темою дисертації і достатнім масивом аналітичних даних (використано 328 літературних джерел);
- відповідності предметної спрямованості дисертаційного дослідження паспорту наукової спеціальності 12.00.09 «кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза, оперативно-розшукова діяльність»;

- достатньою географією та великою кількістю напрямів під час анкетування та при апробації отриманих результатів на науково-практичних конференціях, у тому числі й міжнародних.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів

Ознайомлення зі змістом дисертації, основними публікаціями та 3 авторефератом дисертації дозволяє зазначити, що поставлену мету наукового дослідження виконано. Це знайшло відображення в основних положеннях наукової праці, які сформульовані автором особисто і характеризуються певною науковою новизною.

Зокрема, автором уперше:

обґрунтовано доцільність наділення підозрюваного та його захисника правом на апеляційне оскарження під час досудового розслідування ухвали слідчого судді щодо застосування запобіжного заходу у вигляді поміщення особи до психіатричного закладу в умовах, що виключають її небезпечну поведінку, відмови у його застосуванні, а також рішення про продовження строку вказаного запобіжного заходу;

науково підтверджено позицію щодо доцільності нормативного врегулювання у ч. 3 ст. 244 КПК України можливості сторін кримінального провадження, інших його учасників, інтересів яких стосується проведення експертизи, бути повідомленими про місце та час розгляду відповідного клопотання;

аргументовано необхідність нормативної регламентації обов'язку слідчого, прокурора здійснювати безперервний технічний запис проведення обшуку, що було б додатковою гарантією прав учасників кримінального провадження, інтереси яких представляє захисник;

доведено доцільність доповнення п. 1 ч. 1 ст. 541 КПК України положенням, що міжнародне співробітництво під час кримінального провадження здійснюється за участю адвокатів (захисників) відповідно до вимог міжнародних договорів та угод, та в порядку і на умовах, що визначаються такими документами, що легалізує право сторони захисту

щодо одержання доказів у кримінальному провадженні на території іноземної держави;

обґрунтовано необхідність визначення у КПК України процедури здійснення допиту підозрюваного за активної участі захисника шляхом проведення відеоконференції з приміщення, яке відповідно до міжнародно-правових договорів є територією України (посольства, консульства тощо), як альтернативи отриманню показань від підозрюваного, який знаходиться за межами України;

автором розвинуто наукові підходи, щодо нормативного закріплення капітана судна, керівника дипломатичного представництва чи консульської установи України або визначеної ним службової особи, як суб'єктів, що можуть нести відповідальність за порушення прав клієнта захисника;

удосконалено розуміння мети здійснення захисником своїх повноважень на стадії досудового розслідування – захисту прав та законних інтересів підозрюваного, особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру, особи, стосовно якої передбачається розгляд питання про видачу іноземній державі (екстрадицію). Теоретично доведено доцільність визначення у КПК України можливості спростувати чи підтвердити певні значущі для розслідування обставини, шляхом звернення у порядку, визначеному ч. 2 ст. 93 КПК України, з відповідним клопотанням до слідчого, прокурора.

Вищезазначене підкреслює як актуальність дослідження І.М. Бігунець, так і його своєчасність, спрямованість на перспективу у пошуку ефективних засобів реалізації повноважень захисника на досудовому розслідуванні.

Формулювання теми, запропоноване автором, свідчить про поглиблення наукового пошуку через призму окремих методологічних проблем кримінального процесу та криміналістики, що підвищує рівень узагальнення і творчого пошуку науковця, доводить його актуальність.

Повнота викладу основних положень дисертації в опублікованих працях

Основні наукові положення і висновки дисертації висвітлено у 13 наукових працях, вісім з яких опубліковано у наукових фахових виданнях, у тому числі дві статті у міжнародних наукових періодичних виданнях, п'яти тезах виступів на науково-практичних конференціях і круглих столах.

Кількість, обсяг та зміст друкованих праць відповідають вимогам МОН України щодо публікацій основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук і надають авторові право публічного захисту дисертації.

Детальний аналіз представлених рукопису та автореферату дисертації дає підстави констатувати ідентичність автореферату й основних положень дисертації. Наведені в авторефераті наукові положення, висновки і рекомендації в повному обсязі розкриті й обґрунтовані в тексті дисертації.

Практичне значення роботи

Висновки повністю відповідають сформульованим завданням та змісту самої роботи та впливають з її основних положень. Дисертант стисло формулює основні результати дослідження, які викладені у тому числі і у структурній частині автореферату. На погляд офіційного опонента, найбільш цінними є ті висновки які стосуються: необхідності нормативної регламентації обов'язку слідчого, прокурора здійснювати безперервний технічний запис проведення обшуку, що стане додатковою гарантією прав учасників кримінального провадження, інтереси яких представляє захисник(стор. 14, 83-86); доповнення п. 1 ч. 1 ст. 541 КПК України положенням, що міжнародне співробітництво під час кримінального провадження здійснюється за участю адвокатів (захисників) відповідно до вимог міжнародних договорів та угод, та в порядку і на умовах, що визначаються такими документами, що легалізують право сторони захисту щодо одержання доказів у кримінальному провадженні на території іноземної держави (стор. 14, 98, 116); необхідності визначення у КПК

України процедури здійснення допиту підозрюваного за активної участі захисника шляхом проведення відеоконференції з приміщення, яке відповідно до міжнародно-правових договорів є територією України (посольства, консульства тощо), як альтернативи отриманню показань від підозрюваного, який знаходиться за межами України (стор. 115, 113-114). Ці положення у поєднанні з іншими теоретичними узагальненнями автора в сукупності розв'язують важливе науково-практичне завдання, яке полягає в тому, щоб на основі теоретичних положень науки кримінального процесу, з урахуванням науково-теоретичних та законодавчих положень законодавства про адвокатуру та адвокатську діяльність, правозастосовної практики узагальнити та систематизувати існуючі науково-теоретичні питання щодо реалізації повноважень захисника на досудовому розслідуванні.

Підсумовуючи сказане, слід відзначити, що кандидатська дисертація Бігунець Ірини Миколаївни є самостійним і структурно завершеним дослідженням, що характеризується єдністю змісту й, безперечно, має постульовану саме автором науково-теоретичну та практичну цінність.

Теоретична значущість роботи полягає у теоретико-методологічному обґрунтуванні удосконалення повноважень захисника на досудовому розслідуванні. Практична значущість одержаних результатів полягає у використанні науково-методологічних узагальнень та практичних рекомендацій автора у практичній діяльності органів Національної поліції та адвокатури, а також у навчальному процесі.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності та відповідності встановленим вимогам

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Робота включає додатки. Перелік використаних джерел містить 328 найменувань. Структура дисертації побудована правильно і сприяє розкриттю теми дослідження, виконанню поставлених завдань.

Дисертація та автореферат оформлені відповідно до вимог Міністерства освіти і науки України, що висуваються до такого роду

наукових робіт. Зміст автореферату ідентичний основним положенням дисертації.

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертації

Загалом дисертаційне дослідження здійснено на високому науково-теоретичному рівні. Проте, оскільки деякі його положення є дискусійними, що пов'язано з означенням дисертантом власної позиції окремих досліджуваних проблем, варто зробити певні уточнення, зауваження та рекомендації з метою подальшого удосконалення обумовленої проблематики.

1. Одним із завдань дисертації визначено з'ясування статусу захисника як учасника кримінального провадження на стадії досудового розслідування. Водночас автором не відокремлюються певні особливі ознаки, які відрізняють правовий статус вказаного учасника кримінального провадження на інших стадіях кримінального провадження.

2. Безперечним позитивом слід вважати використання досить репрезентативної емпіричної бази дисертаційного дослідження (результати опитування 219 слідчих Національної поліції Львівської, Тернопільської, Чернівецької, Івано-Франківської, Волинської областей, результати аналізу 135 кримінальних проваджень за період з 2014 по 2017 рр., аналітичні та статистичні матеріали МВС України.), яка вміло та влучно використана автором на підтвердження своїх висновків з приводу поставлених завдань. Однак, на думку офіційного опонента, недостатнє посилання на такі емпіричні дані у тексті автореферату певним чином зменшує загальне позитивне враження від роботи, що подається на захист.

3. Оцінюючи значущість таких слідчих (розшукових) дій, як проведення обшуку, огляд трупа з метою ексгумації, проведення експертизи (с. с. 71-94), не приділено достатньої уваги процесуальним та тактичним особливостям діяльності захисника під час проведення таких слідчих

(розшукових) дій, як слідчий експеримент, освідкування, пред'явлення для впізнання.

4. Загалом, поділяючи точку зору дисертанта щодо доцільності доповнення ст. 276 КПК України положенням щодо заборони повідомлення про підозру на підставі доручення, на думку офіційного опонента, під час публічного захисту додаткової характеристики потребує розуміння вказаної законодавчої пропозиції. Оскільки не зрозуміло, як вона пов'язується з предметом дослідження, який складають повноваження захисника на досудовому розслідуванні.

Висловлені зауваження і побажання не применшують загальної високої оцінки виконаного дисертаційного дослідження, її теоретичної цінності та практичної значущості.

Висновок про відповідність дисертації вимогам

Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника

З огляду на актуальність, новизну, важливість одержаних автором наукових результатів, їх обґрунтованість і достовірність, а також практичну цінність сформульованих положень і висновків, вважаю, що дисертаційна робота Бігунець Ірини Миколаївни «Повноваження захисника на досудовому розслідуванні» є самостійним, завершеним науковим дослідженням, у якому вирішено актуальне наукове завдання – розроблення теоретичних засад, правових положень та практичних рекомендацій, спрямованих на реалізацію захисником процесуальних повноважень на стадії досудового розслідування.

Робота відповідає вимогам, встановленим до змісту та оформлення дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність.

На підставі вищезазначеного можна зробити висновок, що дисертаційна робота О.М. Бігунець відповідає вимогам пункту 11 Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого

наукового співробітника, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2015 № 567, а її авторка заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність.

Завідувач кафедри

кримінального процесу та криміналістики

Університету державної фіскальної служби України,

доктор юридичних наук, професор,

заслужений юрист України

П. В. ЦИМБАЛ